

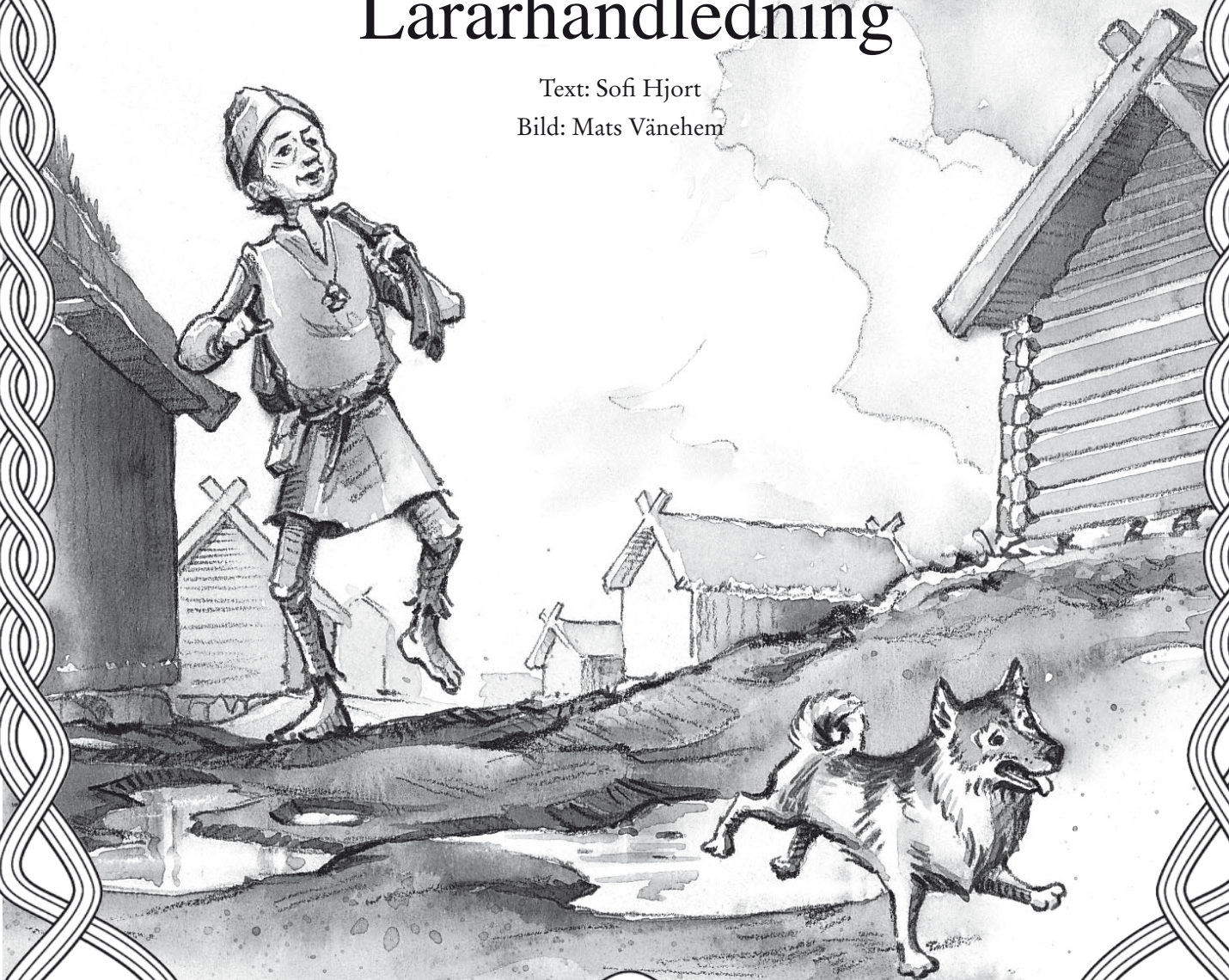
HALVÖNN VIKING

Lärarhandledning

Text: Sofi Hjort

Bild: Mats Vänhem

BONNIER
CARLSEN

Inledning

Med denna handledning vill vi inspirera till att arbeta med böckerna om Halvdan Viking, i flera ämnen;

svenska , SO , NO och bild

(se vidare längst bak i materialet). Materialet är utformat utifrån tanken att man kan läsa text (och även bild) ”på, mellan och bortom raderna”.

- På raderna kan man läsa ut fakta så som årtal och namn.
- Mellan raderna kan man läsa av hur en karaktär känner sig; om personen till exempel suckar och hänger med huvudet, kan det betyda att han/hon är trött eller ledsen.
- Att läsa bortom raderna handlar om att koppla texten/bilden till sina egna erfarenheter; ”jag har också varit med om en sådan här situation och då hände det här och jag kände mig så här”.

LÄRARHANDLEDNING

Text: Sofi Hjort

Bild: Mats Vänehem

”Halvdan Viking” är en serie av Martin Widmark och illustratören Mats Vänehem. Så här säger Martin själv om att skildra vikingatiden: ”Att skriva för barn om våra, stundtals våldsamma och giriga, förfäder innebär att kryssa mellan respekt och avsky. Respekt för till exempel deras mod och båtbyggarkonst och avsky för blodsoffer, strandhugg och slavhandel. Men att försöka komma runt dessa ingredienser är inte heller möjligt.”

Med inspiration från Frans G Bengtsson har Martin brett på rejält i en serie mustiga rövarhistorier om den unge pojken Halvdan, som hamnar i det ena äventyret efter det andra, tillsammans med kompisen Meia.

Vikingarna, vilka var de egentligen?
De levde för tusen år sedan. Det vet vi.

En del säger att de var smutsiga, våldsamma och tjuvaktiga.

Och så var det nog tyvärr.
Om du ändå vill läsa den här boken, så glöm då inte att jag har varnat dig.

Hälsningar

MARTIN

Martin

MARTIN WIDMARK

Martin Widmark är uppvuxen i Linköping. Han är utbildad till mellanstadielärare och arbetade i tio år i förorten Rinkeby. Han har även arbetat som folkhögskolelärare i svenska för invandrare. Martin är både läromedelsförfattare med ett trettiotal titlar och en älskad barnboksförfattare.

År efter år röstas han fram som barnens favorit hos Bokjuryn och han är den mest utlånade författaren på svenska bibliotek och har benämnts som "den mest populära av 2000-talets svenska barnboksförfattare".

MATS VÄNEHEM

Mats Vänehem är uppvuxen i Örebro. Han är både illustratör och arkeolog och har gjort de drastiska och tidstroga illustrationerna. Han har även gjort den egna faktaboken *Hitta historien* och bilderna till den populära och lättlästa serien "Riddarskolan" av Magnus Ljunggren. Med samma författare är han även aktuell med fotbollsserien "Bästa klubben".

Vikingar för barn

Jo – vikingarna dödade, stal och fuskade. Inte alla förstås, men tillräckligt många för att ge dem dåligt rykte vida omkring. Halvdan Viking som levde i under vikingatiden, bodde i den hedniska Östra byn och hans bästa vän Meia, bodde på andra sidan ån i den kristna Västbyn. Men ska man använda en sådan här miljö i en berättelse för barn? Vi låter dig som läsare, dra dina egna slutsatser. Det vi kan säga, som författare och illustratör, är att vi har haft fantastiskt roligt hela tiden när vi skapade böckerna om Halvdan Viking.

Språk och illustrationer

Att skriva för barn handlar mycket om att anpassa språket och göra det förståeligt – utan att för den skull göra avkall på spännande handling. Illustrationerna är en viktig del i sammanhanget eftersom de beskriver miljöerna och driver berättelsen framåt. På så sätt får barnet upp sin läshastighet och det i sig är självklart tillfredsställande för den unga läsaren.

Vad vet vi?

Böckerna om Halvdan är i första hand fiktion. Vi tror på att berätta historier som snarare väcker nyfikenhet, än lär ut årtal och torra fakta. Arkeologerna kan hjälpa oss med fragment av hur det var på vikingatiden, men mycket är antaganden och kvalificerade gissningar. Som författare och illustratör innebär det här förstås en hel del utmaningar, men det är också rätt befriande.

Illustratören Mats Vänehem är arkeolog med vikingatiden som specialinriktning. Det här har lett till många livliga diskussioner oss emellan, vetenskap kontra fantasi! Eller fantasi i vetenskapen... ”Vad lekte barnen? Vad tänkte de om den kristne Jesus som inte kämpade emot när han skulle avrättas?”

Alla författare använder sin fantasi. De försöker gå in i sina karaktärer, vilket kan vara nog så svårt när handlingen utspelar sig i nutid och förstås ännu svårare när det handlar om vikingatid. Man måste tänka sig in i hur Halvdan verkligen levde utan alla saker som vi idag tar för givna, till exempel elektricitet.

Martin Widmark

Hövdingens bägare

Del 1

Vi lär känna Halvdan!

Läs kapitel 1-2 för att få veta vem Halvdan är.

Fråga barnen:

- Under vilken tid lever han?
- Var bor han?
- Vem bor han hos?
- Varför bor han hos Björn Smed?
- Varför följde han inte med sin pappa på vikingafärd?
- Hur kände sig Halvdan när pappan åkte iväg?
- Någon som varit med om att en förälder reser bort? Hur kändes det?
- Björn Smed säger att "Halvdan är en riktig skald" – vad betyder det?

Martin! Hur tänkte du när du skapade Halvdan Viking?

Jag ville skriva om en pojke från vikingatiden som tänkte som en pojke från vikingatiden. Jag ville också göra Halvdan till något annat än en stor och stark viking och därför har han sin skadade fot som gör att han måste utveckla andra egenskaper, till exempel bli bäst på att skalda.

Varför osams?

I kapitel 1 på sid 12 kan vi läsa:

”Trots att det fanns en bro mellan byarna hade Halvdan aldrig varit på den andra sidan. På både sidor stod det vakter. De stod där för att människorna i de båda byarna var ovänner och inte litade på varandra.”

Fundera!

Titta på bilden på sid 8-9:

Halvdans by, Östbyn, är den som ligger till höger på bilden och till vänster ligger Västbyn. Här ser man hur nära varandra byarna ligger och att det till och med går en bro mellan dem.

Prata med barnen:

- Varför finns det en bro om de är ovänner?
- Betyder det att de en gång varit vänner?
- Varför vill man bo så nära varandra om man inte gillar varandra?
- Fundera kring hur ni skulle vilja göra, finns det något bra med att bo nära sin ovän?

Egna erfarenheter?

Skriv!

*Fundera över varför människorna i
Västbyn och Östbyn blev osams.*

Något fruktansvärt måste ha hänt, eller kanske det var en småsak?
Började de tycka olika om något som var viktigt för dem?

Kopiera berättelseramarna som finns längst bak i handledningen
och dela ut till barnen.

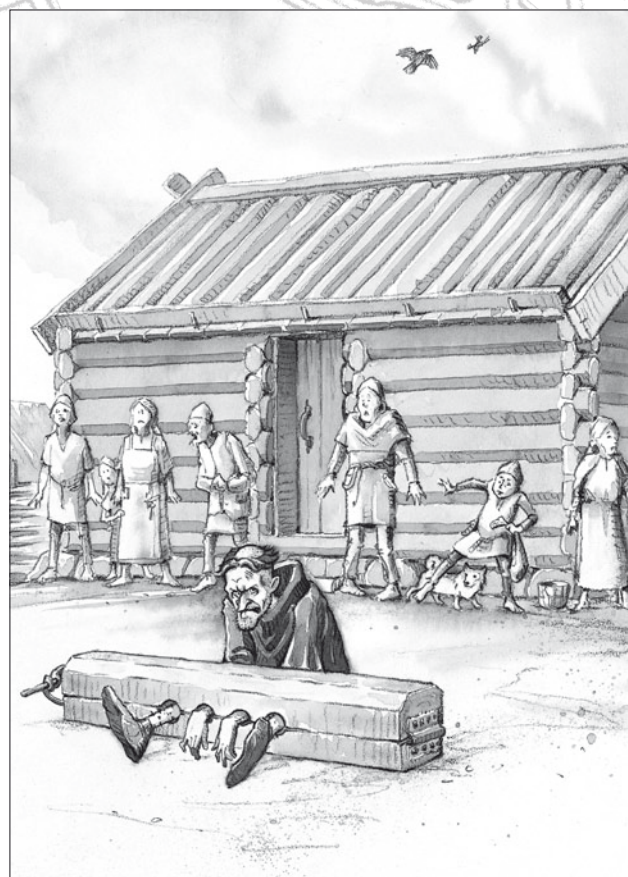
Använd rubriken "Varför osams?" och låt barnen skriva sin egen berättelse om vad
som kan ha hänt. Färglägg gärna ramen runt berättelsen när den är färdig.

Att läsa en bild!

I kapitel 3-5 levererar Halvdan hästskor till Ragnar och träffar på en man som sitter fast i en stock.

Titta på bilden på sid 29 där en man sitter fast i stocken.

- Vilket ansiktsuttryck har mannen?
Verkar han glad, arg, ledsen?
- Hur är han klädd?
- Vilken frisyr har han?
- Vem är han?
- Varför sitter han där?
- Är det någon som man tycker om, tycker synd om? Varför?
- Hur reagerar Halvdan på mannen i stocken?
- Varför reagerar han som han gör?
- Är det någon som har blivit så där rädd att hjärtat slår hårt som det gör där på Halvdan?

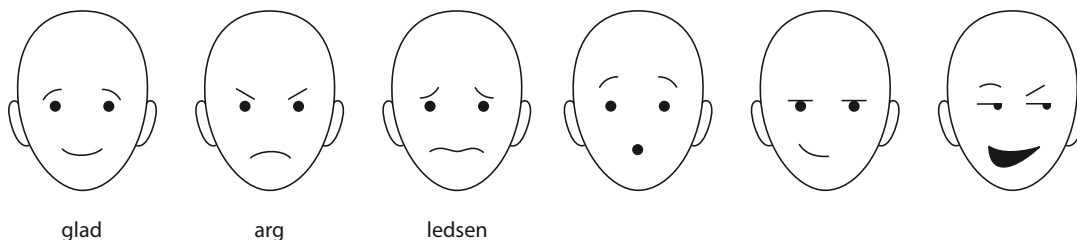
Mats! Hur tänkte du när du tecknade Eivind?

Jag ville verkligen att han skulle kännas opålitlig och lömsk. Ögonen gjorde jag vassa och kalla genom att bara göra pupiller och inga irisar. Hela han skulle vara vass och kall. Titta på kroppsspråket!

Teckningsövning

Lek med ögonbrynen!

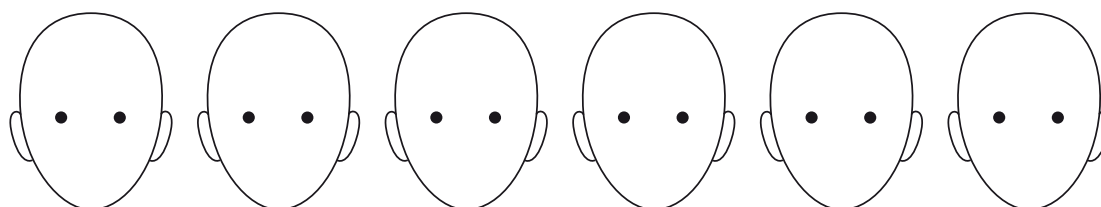

Använd gärna ramarna och låt barnen teckna enkla porträtt (ansikten à la streckgubbe) där fokus ligger på vilket humör personen är på. Använd blyerts och rita svagt till en början så att det går lätt att sudda.

Testa att placera ögonbrynen på olika sätt och tänk på vilken känsla ansiktet förmedlar; glad, arg, ledsen, orolig och så vidare.

Fortsätt experimentera genom att göra glada munnar och sura munnar.

Barnen kan också sitta mittemot varandra och turas om med att rita av kompisens som på uppmaning får se arg, glad, ledsen ut.

Jämför bilder!

Titta på bilder i den lärobok om forntiden/vikingatiden som ni använder i skolan. Hur är människorna framställda där, jämfört med i böckerna om Halvdan? Hur skiljer sig (skolboken) faktaboken från den skönlitterära om Halvdan?

Vad saker var gjorda av

I kapitel 6 är Ragnar och Frida på väg till Alarik för lek och spel och med på vagnen är Halvdan. Ett skrin med något värdefullt är också med på resan.

I kapitel 6 får vi veta vad som finns i skrinet: en dryckesbägare av glas. Är det så märkvärdigt? Ja, på Halvdans tid var det märkvärdigt. Här i norr kunde vi göra pärlor av glas men längre söderut, t ex i Frankerriket, kunde man göra tunna glasbägare som kom upp hit genom byteshandel.

Spåna med barnen!

Om det var nu som Ragnar skulle till Alarik och hade med sig något för att visa upp och skryta med – vad skulle det kunna vara?

Vilka andra material förutom glas har vi stött på hittills i boken?

- Björn använder en speciell metall när han smider. Vilken?
- Vad smidde han i sin smedja?
- Vagnen som de åker i och bron som de åker över.
Vad ser de ut att vara gjorda av?
- Vad mer kan vara gjort av trä?
- Vad är kläderna gjorda av?
- Vilka material finns i klassrummet som också fanns på Halvdans tid?

Ta hjälp av faktaboken om ni kör fast.

Här kan man också jobba med att läsa ”på, mellan och bortom raderna” om man vill – fundera kring om det var tungt eller lätt arbete att vara smed, hur det luktade, var det varmt, har något barn varit med om att tillverka något som kan användas hemma till vardags? Kanske smörkniv, grytlapp etc.

Lukta!

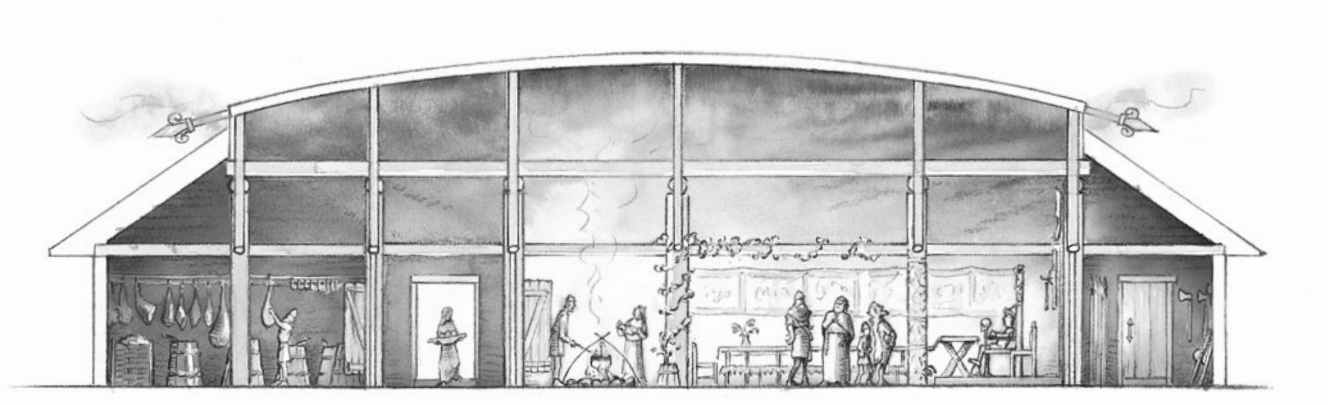
I kapitel 7 har Ragnar, Frida och Halvdan kommit hem till Alarik och kliver in i deras sal.

Halvdan märker något på en gång och viskar till Frida:
”Det luktar konstigt här inne.”

Frida svarar att ”det är som att det inte luktar alls.”

Alariks fru Kristina kommer in och säger: ”Här är nämligen *städat* och då luktar det *rent*.”

- Hur luktar rent? Vad är det som luktar då?
- Hur luktar smutsigt?

Titta på bilden av Alariks hus på sid 58-59.

I den vänstra delen finns matförrådet med köttstycken, korvar med mera.
Hur luktar det tror ni?

I den stora salen kan man se eldstaden till vänster och röken som söker sig upp i taket och ut mot vindögonen på sidorna.
Hur luktar det där? Hur känns det att få rök från elden i ögonen och halsen?

Gissa lukten!

Uppmana barnen att blunda och låt dem sedan lukta på saker som fanns på Halvdans tid:

Äpple, skinka, bröd, trä, löv, jord etc.

Ordspråk

Ordspråk är något som människan har använt mycket länge. I Bibeln finns till exempel "Ordspråksboken". Utmärkande för ordspråk är att de är lätta att lägga på minnet och då till exempel slutrim hjälpa till.

I böckerna om Halvdan stöter vi på ordspråk både här och där. I kapitel 8 träffar Halvdan Meia som visar honom runt i Västbyn. Halvdan som är kvick med orden säger vid ett tillfälle till Meia: "Eget beröm luktar illa" (sid 73.) Fråga barnen vad det kan betyda.

Prata gärna om ordspråk – vet barnen om några, kanske använder ni några i skolan? Ordstav är som komiska ordspråk och med en avsändare, exempelvis: "Snyggt men inte pråligt, sa Fan och målade svansen ärtgrön".

Hitta på egna ordspråk och/eller ordstav antingen var för sig eller spåna fram något tillsammans – egna klassregler kanske?

Martin och Mats!
Har ni några favoritordspråk?

Det finns många! "Tomma tunnor skramlar mest", "Bättre fly än illa fäkta", "Även en blind höna kan hitta ett korn" är några.

Rent spel

I kapitel 9-13 lär Halvdan och Meia känna varandra bättre och Meia berättar en hemlighet. Alarik bjuder på mat i sin sal och Ragnar får tillfälle att skryta med sin bågare. Dagen efter är det dags för tävlingar.

Vad är det som Meia avslöjar för Halvdan i kapitel 9? Varför gör hon det?

"Jag tycker om rent spel", säger Meia på sid 78. Vad menar hon med det?

Prata om vad som hände i spelen.

Vem vann? Gick det schyst till? Vem fuskade och hur?

Ska man hålla sig till regler i spel? Hur bestäms regler egentligen?

Hur listade Halvdan ut fusket?

En riktig vän

I kapitel 12 skaldar Halvdan: "Han fann sin vän på sitt tionde år. Innan de ordentligt startat livets färd." Vad menar han med det?

Prata om vänskap och vad som utmärker en god vän.

Kan Halvdan och Meia vara vänner trots att de tror på olika gudar?

Att teckna så att det går undan!

Titta på bilden på sid 112-113.

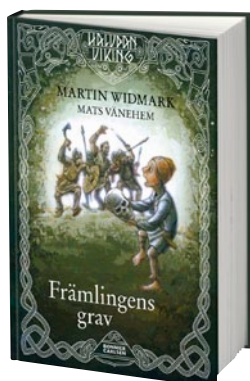
Här har alltså Ragnar insett att han blivit lurad.

- Vart är han på väg?
- Vilket humör är han på?
- Är bilden långsam eller snabb?

Mats! Hur har du gjort för att det ska se ut att gå snabbt?

Om du tittar på bilden så ser du att alla linjer går i rörelsens riktning och skärpan ligger på Ragnar. Resten är suddigt. Det skvätter och stänker och håret flyger i vinden.

Främlingens grav

Del 2

Varför ligger byarna just där?

Börja med att titta på bilden över byarna på uppslaget på 8-9.

- Hur kommer det sig att byarna ligger just där?
- Blev det bara så eller har man tänkt till?
- När vi ska åka någonstans idag; hur gör vi då? Tåg, bil, flyg och så vidare.

På vikingatiden då, om Halvdan och de andra skulle åka iväg? Häst, båt. Skulle man åka långt var båt det bästa sättet. Därför var det bra att bo nära vatten.

- Är det bra att bo nära vatten av någon mer orsak?

Längst upp till vänster på bilden ligger havet. Mellan havet och Västbyn finns något som ger skydd mot kalla vindar, vad är det?

Husen

Fortsätt titta på bilden: Var tror ni att Ragnar bor? Och var bor Alarik? Husen, vad är de byggda av? Sök efter svar i faktaböcker om ni behöver. Prata om hur man bodde på vikingatiden, hur det såg ut inomhus. Ta hjälp av bilden i Hövdingens bågare s 58-59.

Mats! Hade du någon särskild plats i huvudet när du skapade Östbyn och Västbyn?

I böckerna om Halvdan är Västbyn och Östbyn påhittade, men jag har hämtat inspiration från en plats i Skåne som heter Uppåkra. Där har arkeologer hittat mängder av föremål i marken som visar att det har legat en järnåldersby där i tusen år. I slutet av vikingatiden, när den danske kungen i trakten blev kristen, så byggde han upp en ny stad intill Uppåkra, på andra sidan ån.

Berättelser från förr

I det första kapitlet berättar Björn om något som hände när hans farfars far levde och var smed i byn. Han berättar om mannen Vidrese som kom farandes österifrån men försvann redan samma natt. Prata med barnen om muntligt berättande. Vad händer med historier som berättas generation efter generation? Är det något som ändras, läggs till, tas bort?

Intervjudags!

Be barnen fråga hemma om det finns någon släktberättelse som de sedan kan berätta och skriva ned i skolan. Kanske kan mormor/morfar och/eller farmor/farfar berätta om något de var med om när de var små.

I kapitel 2 och 3 träffar ni på två saker från Halvdans tid som ni kan se än idag och som vi kallar fornlämningar, nämligen runstenar och gravhögar. I kapitel 2 har Halvdan i uppgift att gå till Espen Runristare med huggjärn som Espen behöver till sitt runristande. Espen lär Halvdan grunderna i att läsa runor. I kapitel 3 är Halvdan ute på byns gravfält och där råkar han ut för en gravplundrare.

Gör som Halvdan och lär er runor!

På vikingatiden användes den yngre runraden som har 16 runor och de flesta runstenar som rests i landet har de yngre runorna.

Nästan längst bak i boken, på sid 122-123 finns ett uppslag med runraden. Låt barnen skriva upp runorna på var sitt papper.

F	U	th	O	R	K	H	N	I	A	S	T	B	M	L	R
---	---	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Tillsammans börjar ni tyda runorna: finns det några som ni känner igen från vårt latinska alfabet? (I, T, R, B, S)

Några runor påminner om den bokstav det ska vara. (F, K, U) och de andra gör inte det (th, O, H, N, A)

Runord är bra att kunna!

För att kunna tyda en runsten är det bra att kunna några ord som användes på vikingatiden. Texten på runstenar följer väldigt ofta en så kallad resarformel, t ex: "Gunnar lät resa sten åt Östen, far sin". Det första ordet är alltså ett namn, så misströsta inte om det är krångligt att läsa. Gå till nästa ord istället.

lit = lät

raisa, risa = resa

stain/staina = sten/stenar

at = åt

iftir = efter

fathur = far

mothur = mor

brothur = bror

sustir = syster

sin = sin

Spåren av de dödas gravar

På sid 36-37 ser du gravfältet där Halvdan var den där kvällen han råkade på gravplundrarna. Kullarna är typiska vikingatida gravar som är lätta att upptäcka ute i naturen. På den tiden brände man/kremerade sina döda och lät gravgåvor följa med i graven.

Vad händer med olika saker i jorden?

Prata utifrån vad ni har i klassrummet - ett suddgummi, en penna, en plastmugg, något av metall, papper, kanske en frukt.

Vad tror barnen händer med sakerna om de grävs ner i jorden? Gör en lista med tre tabeller och ta en sak i taget. Skriv till exempel:

1. Sak: plastmugg
2. Händer i jorden: ingenting.
3. Händer i jorden: blev smutsig

Gräv ner sakerna i jorden och kom ihåg att markera var nedgrävningen är gjord. Efter några månader gräver ni upp och ser vad som har hänt. Vad har förmultnat och vad finns kvar?

Den förskräckliga Asta!

Nu är det verkligen på tiden att vi tar upp en mycket otrevlig kvinna som Halvdan först tror är dödsrikets gudinna Hel.

I sista kapitlet skaldar Halvdan om henne "... nu blev vi av med ett riktigt svin".

Lång och krokig med ruttna framtänder vrålar och fräser hon om vart annat, samtidigt som hon rapar och fiser.

Bli adjektivdetektiver

I kapitel 4, 5, 11, 12 och 13 finns Asta med och i texten finns många ord som beskriver henne – här kan barnen bli adjektiv-detektiver!

Hela Asta är otrevlig och gör otrevliga saker – fortsatt med att leta verb!

Diskutera i klassen!

Hur betar sig Asta mot sitt manskap? Hur kommer det sig att de inte säger ifrån? Vad skulle hända om Rurik och Torsten en dag sa: "Vi tänker inte slicka ditt däck mer otäcka människa!"?

Om Asta var en man och betedde sig på exakt samma sätt – skulle man reagera på samma sätt då? Varför? Är det värre om tjejer rapar och pruttar, än om killar gör det?

Tänk att ni bjuder in Asta till klassen – hur tror ni att hon skulle bete sig då? Och vad skulle ni säga till Asta?

Gå till en fornlämning!

Använd er av Riksantikvarieämbetets hemsida: www.raa.se och avdelningen Fornsök där över 1.7 miljoner lämningar på närmare 600 000 platser finns upptagna. Med hjälp av kartan är det bara att klicka er fram till där ni befinner er i landet.

Ni kan också kontakta ert länsmuseum som kan berätta för er var ni hittar ett gravfält eller en runsten.

Hålsa på en runsten!

Ta med er runraden och runorden så att ni kan tyda runstenen. Börja läs vid rundjurets huvud!

Besök ett gravfält!

Forntida gravar är den allra vanligaste fornlämningen. Gropar likt den som gravplundraren gräver på sid 36-37 kan man faktiskt se på gravar. Och att gräva hål i gravar är förbjudet. Alla fornlämningar är skyddade enligt Kulturminneslagen.

Vargens hjärta

Del 3

Träffa prick i papperskorgen!

När vi möter Meia och Halvdan i början av boken håller Meia på att lära Halvdan att skjuta med pilbåge. Att kunna träffa mitt i prick är något som Halvdan kommer att ha nytta av genom hela boken. Ta en paus i klassrummet för att öva prickkastning.

Se till att varje barn skriver sitt namn på sitt suddgummi.

Gör plats så att alla kan stå i ring med papperskorgen i mitten.

På given signal kastar alla barn prick med sitt suddgummi i papperskorgen.

Hör med slöjdläraren om barnen kan tillverka egna övningspilbågar med mjuka pilspetsar!

Halvdan Vargbane

I kapitel 7 räddar Halvdan livet på Björn och dödar vargen. För att få vargens kraft äter Halvdan varghjärtat och blir kallad Halvdan Vargbane, den som dödade vargen. På vikingatiden berättades en saga om en drakdödare, Sigurd Drakdödaren eller Sigurd Fafnesbane. Draken hette Fafner och Sigurd var alltså den som dödade Fafner.

Sagan om Sigurd, Sigurdsristningen, finns ristad på en berghäll utanför Eskilstuna i Södermanland, och på Historiska museet i Stockholm finns en kopia av ristningen i golvet vid Guldrummet.

Blot och Asagudar

På sid 49 hör Halvdan vakten säga till munken Eivind: ”I morgon kväll blotas det på Grimulfs gård. Och då ska flickan dö. När solen sjunker i väster ska asarna dricka hennes blod.”

Det finns skrivna källor, bland annat den tyske Adam av Bremens nedtecknade uppgifter från ca 1075, om hur det gick till vid blot i exempelvis Uppsala. Där kan man läsa om offerriter där hästar, hundar och till och med människor hängdes upp i en lund, och vars blod skulle blidka gudarna.

När det gäller asagudarna kan vi läsa om Oden, Tor och Freja här i boken. Och många fler finns det! Ta er tid att kliva in och stanna en stund i den nordiska gudavärlden. Bygg upp Asgård med asken Yggdrasil och regnbågsbron Bifrost, och låt så många asar ni orkar flytta in. Välj och vraka bland sagorna, skriv om favoritguden, dramatisera och så vidare. Fortsätt med människornas Midgård och låt Halvdan, Meia, Björn och alla de andra flytta in!

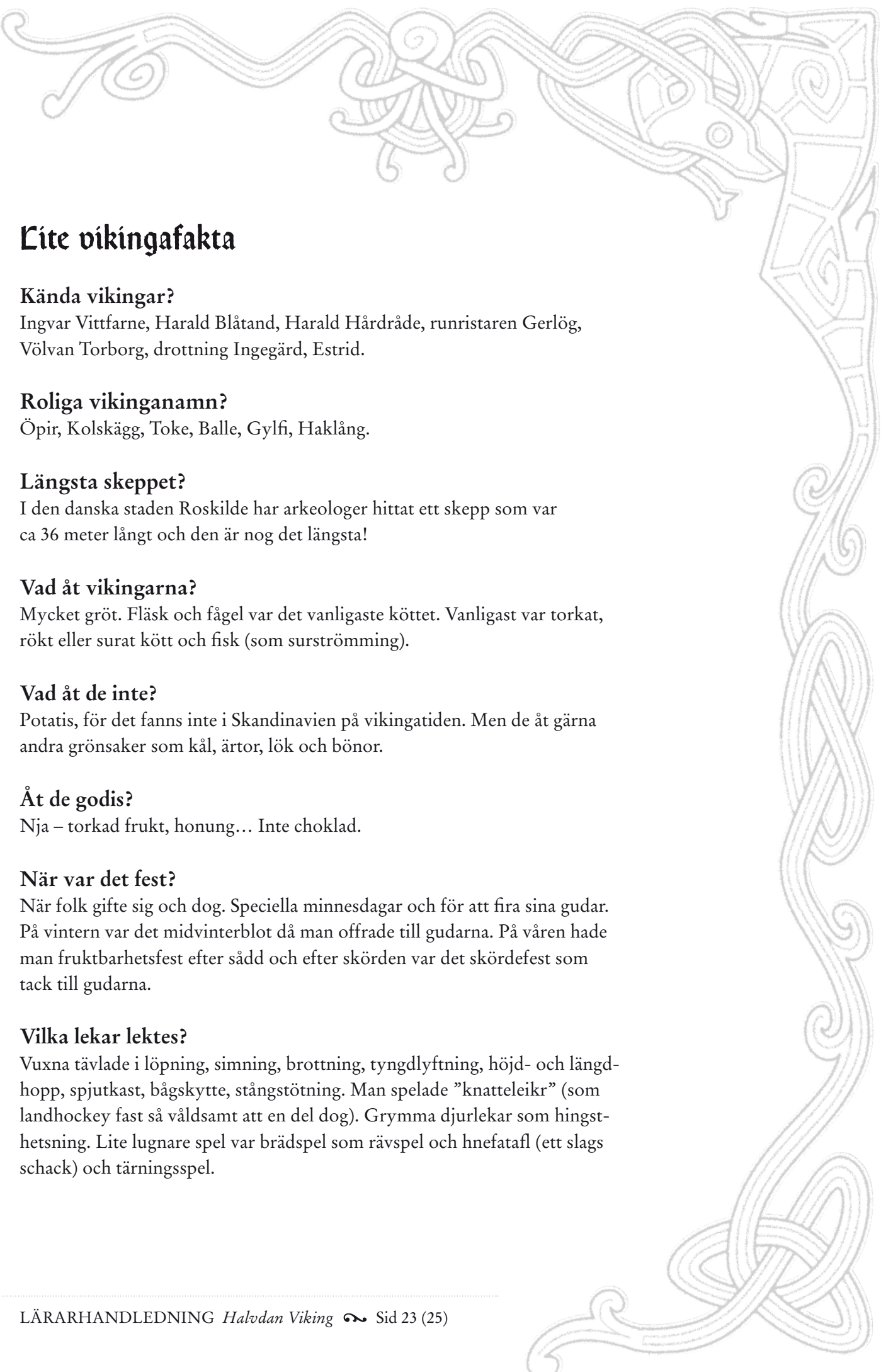
Nu är det dags att skalda!

Genom alla tre böcker som ni nu läst, har Halvdan finurligt skaldat i alla möjliga situationer och vid det här laget har ni blivit vana.

Skalder använder gärna alitterationer där flera ord börjar på samma ljud, till exempel: Hålla tand för tunga.

Kenningar är något som man tyckte om på vikingatiden, ju finurligare, desto bättre. En kenning är en omskrivning, som en gåta. Till exempel: Istället för guld kunde man säga Sivs hår. Visste man historien bakom varför guden Tors fru Siv fick guldhår, så visste man vad kenningen syftade på. Prova att komma på egna kenningar!

En skald är kvicktänkt och hittar på i samma stund som orden kommer ut ur munnen. Tänk er att ni är Halvdan och improvisera tillsammans. Rimma om allt som ni kommer på. Kanske det är dags för lunchrast snart – då kan ni säkert hitta på att skalda om kurrande magar och mat!

Líte vikingafakta

Kända vikingar?

Ingvar Vittfarne, Harald Blåtand, Harald Hårdråde, runristaren Gerlög, Völvan Torborg, drottning Ingegärd, Estrid.

Roliga vikinganamn?

Öpir, Kolskäg, Toke, Balle, Gylfi, Haklång.

Längsta skeppet?

I den danska staden Roskilde har arkeologer hittat ett skepp som var ca 36 meter långt och den är nog det längsta!

Vad åt vikingarna?

Mycket gröt. Fläsk och fågel var det vanligaste köttet. Vanligast var torkat, rökt eller surat kött och fisk (som surströmming).

Vad åt de inte?

Potatis, för det fanns inte i Skandinavien på vikingatiden. Men de åt gärna andra grönsaker som kål, ärtor, lök och bönor.

Åt de godis?

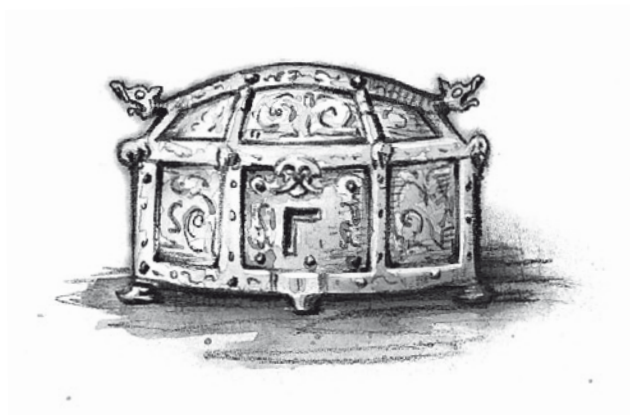
Nja – torkad frukt, honung... Inte choklad.

När var det fest?

När folk gifte sig och dog. Speciella minnesdagar och för att fira sina gudar. På vintern var det midvinterblot då man offrade till gudarna. På våren hade man fruktbarhetsfest efter sådd och efter skörden var det skördefest som tack till gudarna.

Vilka lekar lektes?

Vuxna tävlade i löpning, simning, brottning, tyngdlyftning, höjd- och längdhopp, spjutkast, bågskytte, stångstötning. Man spelade "knatteleikr" (som landhockey fast så våldsamt att en del dog). Grymma djurlekar som hingsthetsning. Lite lugnare spel var brädspel som rävspel och hnefatafl (ett slags schack) och tärningsspel.

Arkeologiska fynd från vikingatiden att googla på

Kistan från Mästermyr på Gotland innehåller allt vad en smed använde.

Fyndet av Osebergsskeppet från 800-talet i Norge hade många föremål av trä bevarade, till exempel en säng så som den hos Alarik.

På Birka har man hittat en glasbägare som ser ut som Ragnars bägare. Den var tillverkad i Frankerriket.

Lästips för lärare

Hagerman, M: Spåren av kungens män. Rabén Prisma 1996

Harrison, D. och Svensson K: Vikingaliv. Natur & Kultur 2007

Karlsson, Y och Kuick, K: Skriv om och om igen. X Publishing 2009

ENLIGT LÄROPLANEN FÖR ÅRSKURS 1-3 2011

I Halvdan Viking-handledningen kommer vi in på nedanstående punkter för årskurs 1-3:

Svenska:

- Berättande texter och poetiska texter för barn från olika tider och skilda delar av världen. Texter i form av rim, ramsor, sånger, bilderböcker, kapitelböcker, lyrik, dramatik, sagor och myter. Berättande och poetiska texter som belyser människors upplevelser och erfarenheter.
- Berättande texters budskap, uppbyggnad och innehåll. Hur en berättande text kan organiseras med inledning, händelseförlopp och avslutning samt litterära personbeskrivningar.
- Några skönlitterära barnboksförfattare och illustratörer.
- Att lyssna och återberätta i olika samtalssituationer.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande om vardagsnära ämnen för olika mottagare. Bilder och andra hjälpmedel som kan stödja presentationer.
- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel att skriva ned något man talat om.
- Informationssökning i böcker, tidskrifter och på webbsidor för barn.

Naturorienterande ämnen:

- Människans upplevelser av ljus, ljud, temperatur, smak och doft med hjälp av olika sinnen.
- Människors användning och utveckling av olika material genom historien. Vilka material olika vardagliga föremål är tillverkade av och hur de kan källsorteras.
- Skönlitteratur, myter och konst som handlar om naturen och människan.
- Berättelser om olika kulturers strävan att förstå och förklara fenomen i naturen.

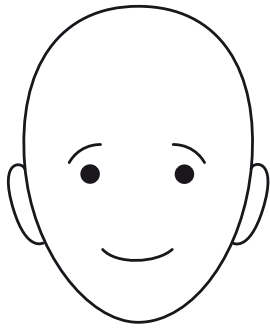
Samhällsorienterande ämnen:

- Förutsättningar i natur och miljö för befolkning och bebyggelse, till exempel mark, vatten och klimat.
- Hemortens historia. Vad närområdets platser, byggnader och vardagliga föremål kan berätta om barns, kvinnors och mäns levnadsvillkor under olika perioder.
- Tidsbegreppen stenålder, bronsålder och järnålder
- Hur forntiden kan iakttas i vår tid genom spår i naturen och i språkliga uttryck.
- Livsfrågor med betydelse för eleven, till exempel gott och ont, rätt och orätt, kamratskap, könsroller, jämställdhet och relationer.
- Skildringar av livet förr och nu. Minnen berättade av människor som lever nu.
- Normer och regler i elevens livsmiljö, till exempel i skolan och i sportsammanhang.
- Trafikregler och hur man beter sig i trafiken på ett säkert sätt.
- Metoder för att söka information från olika källor: intervjuer, observationer och mätningar. Hur man kan värdera och bearbeta källor och information.
- Rumsuppfattning med hjälp av mentala kartor och fysiska kartor över till exempel närområdet och skolvägar. Storleksrelationer och väderstreck samt rumsliga begrepp, till exempel plats, läge och gräns.
- Tidslinjer och tidsbegreppen dåtid, nutid och framtid.

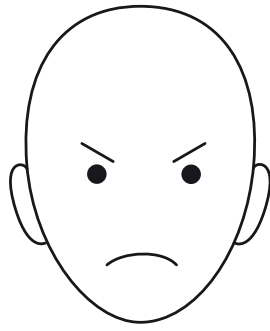

Bild:

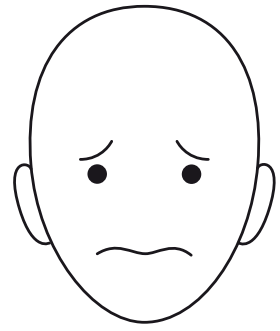
- Framställning av berättande bilder, till exempel sagobilder.
- Teckning, måleri, modellering och konstruktion.
- Informativa bilder, till exempel läroboksbilder och hur de är utformade och fungerar.
- Historiska och samtida bilder och vad bilderna berättar, till exempel dokumentära bilder från hemorten och konstbilder.

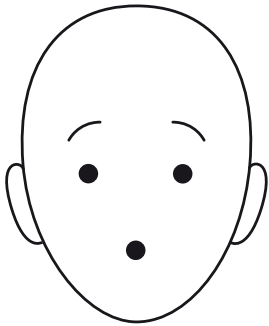
glad

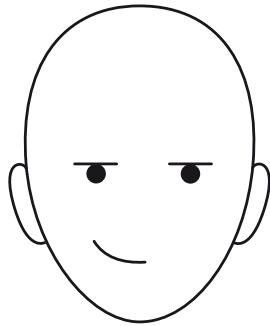
arg

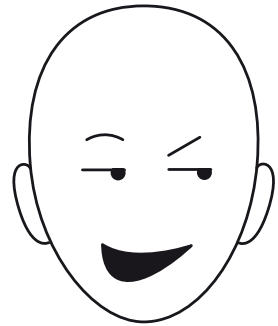
ledsen

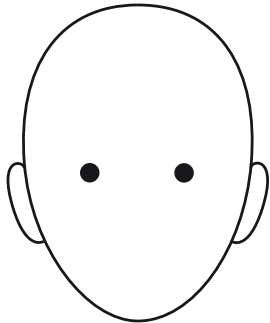
.....

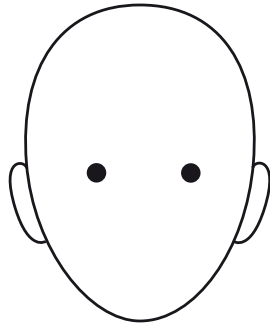
.....

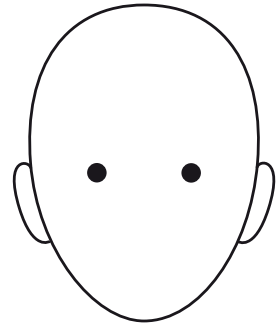
.....

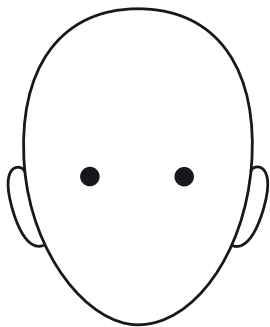
.....

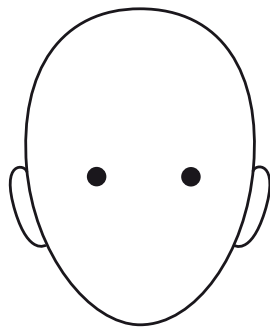
.....

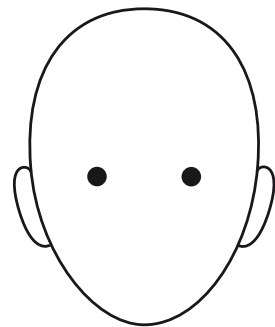
.....

.....

.....

.....

